Wat drijft kiezers zo massaal in handen van de Alternative für Deutschland?

Posted on 3 oktober 2026 by Gastauteur

Waarom stemmen vooral in het oosten van Duitsland zoveel kiezers op de rechts-radicale partij Alternative für Deutschland (AfD)? En waarom schijnen zovelen van hen zo mild te oordelen over het Rusland van Poetin? Wynia's Week stelde die vraag aan een ervaringsdeskundige: journalist Olaf Opitz, zelf opgegroeid en (weer) woonachtig in Leipzig.

*door Olaf Opitz**

Een blauwe AfD-golf overspoelt Duitsland. Alternative für Deutschland (AfD) wint al vier jaar op rij de ene verkiezing na de andere. De steun voor de partij is meer dan verdubbeld. Waarom stemmen met name Oost-Duitsers massaal op de AfD? Het antwoord op die vraag ligt in de naam van de partij besloten: het Alternatief voor Duitsland is ook echt het enige alternatief voor het falende beleid van de gevestigde partijen.

Erger nog: partijen die niets bij elkaar te zoeken hebben, vormen toch samen de regering. In het conservatieve Saksen en Thüringen, en zelfs in de Bondsdag, werken CDU, SPD, Groenen en zelfs Die Linke (deels voortgekomen uit de communistische SED, de staatspartij van de DDR) met elkaar samen. Zo kunnen ze heel ondemocratisch de AfD als politiek alternatief buitensluiten. Daartoe hebben ze, net als vroeger in de socialistische DDR, een 'Nationaal Front' van zogenaamd 'democratische partijen' gevormd, en samen rond de AfD een cordon sanitaire gelegd, in het Duits een brandmuur (*Brandmauer*) geheten.

CDU, SPD en Groenen hebben Die Linke, de vroegere communisten dus, warm onthaald in hun front. De partij die de Berlijnse Muur heeft gebouwd, helpt nu, 37 jaar na de val van die muur, mee om een democratisch alternatief op rechts achter een brandmuur te metselen. En de opvolgers van de communisten gaan nu ook Berlijn besturen. Wie had dat gedacht?

Poging om politieke concurrentie uit te schakelen

Op grond van hun eigen ervaring geloven Oost-Duitsers de mainstream media sowieso niet, ook niet als die de AfD als extreemrechts afschilderen. Gezonde scepsis en je eigen mening vormen op basis van diverse bronnen, dat is wat je meekrijgt als je lang onder een socialistisch regime hebt geleefd. Daarom heb je in Oost-Duitsland de slogan: 'Wees slim, stem blauw!'

Bij monde van de *Verfassungsschutz*, de veiligheidsdienst die in Duitsland sinds de jaren vijftig de democratische rechtsorde moet beschermen, heeft de overheid de AfD het stigma 'duidelijk rechtsextremistisch' opgeplakt. Dat wordt met name door de Oost-Duitsers gezien als een poging om de politieke concurrentie en oppositie uit te schakelen. De ministeries van Binnenlandse Zaken (op Bondsdag- en deelstaatniveau) geven immers opdracht tot zo'n beoordeling door de geheime dienst. Geen enkel ander Europees land kent een dergelijk systeem.

Hoe zal dat opgevat worden, denkt u, door burgers uit het voormalige Oost-Duitsland, mensen die in het najaar van 1989 vreedzaam de straat op gingen om te demonstreren voor vrijheid, rechtvaardigheid en democratie? Die zien daarin een oproep om op Alternative für Deutschland te stemmen, want het gaat die mensen om vrijheid van meningsuiting en niet om een groenlinkse ideologie.

Anders dan linkse politici en media beweren, willen die mensen helemaal geen

rechtse dictatuur, maar wel een strenger asielbeleid, bescherming tegen criminaliteit door immigranten, betaalbare energie, geen nieuwe schulden, vrede, en sociale voorzieningen voor hardwerkende mensen en niet voor illegale immigranten.

Een extra deelstaat in de sociale zekerheid

Juist Oost-Duitsers, die voorheen vaak door het Westen de hoge kosten van de Duitse eenwording onder de neus gewreven kregen, beseffen nu dat er door de open grenzen illegaal een extra deelstaat is binnengedrongen in het sociale zekerheidsstelsel.

Oost-Duitsers kregen destijds helemaal niet zulke enorme sociale voorzieningen cadeau. Na de val van de DDR moesten ze vaak hun spaargeld opmaken, zelf genoeg verdienen om hun huisvesting en levensonderhoud te bekostigen, en een praktisch verwoest land als de DDR met eigen handen weer opbouwen.

Oost-Duitsers moesten dankbaar zijn, asielzoekers niet

Miljoenen asielzoekers kunnen daarentegen nu onmiddellijk gebruikmaken van alle sociale voorzieningen, zonder daarvoor gewerkt te hebben, zonder belastingen of premies te hebben betaald.

Dat is een dagelijks zichtbaar maatschappelijk onrecht, de gevestigde partijen staan dat toe en willen het niet veranderen.

Oost-Duitsers moesten wel hun dankbaarheid tonen voor wat het Westen na 1989 voor elkaar heeft gekregen. Is er ooit door asielzoekers een 'Duitsland bedankt'-evenement georganiseerd om hun dankbaarheid te tonen voor de genereuze sociale voorzieningen waarvan zij gebruik maken nadat bondskanselier Angela Merkel in 2015 'Wir schaffen das' riep? Nou, nee.

Aansprekende lijsttrekker

Daarom is de AfD dwars door alle lagen van de bevolking heen uitgegroeid tot de nieuwe grote volkspartij, terwijl CDU en SPD terrein verliezen en krimpen. En toch gaan de gevestigde partijen op de ingeslagen weg voort. Ze weigeren pertinent hun

zelfgekozen en misleidende beleid te wijzigen, op geen enkel terrein: economie, energie, financiën, klimaat of asiel. Ze doen alsof ze hervormingen doorvoeren, maar daarmee passen ze hoogstens wat kleinigheden aan. Want hun politieke systeem moet blijven zoals het is.

Daar wil de AfD met haar kandidatenlijst wel verandering in brengen. In de oostelijke deelstaat Saksen-Anhalt konden de gevestigde partijen bij lange na niet zo'n aansprekende lijsttrekker als de AfD'er Ulrich Siegmund naar voren schuiven. De 35-jarige Siegmund is intelligent, sympathiek en authentiek – kortom, een van ons – van het volk, voor het volk. Zijn eerlijke aanpak overtuigde bijna de helft van de kiezers. Ongeveer 44 procent van de stemmen ging in Saksen-Anhalt naar de AfD.

Leif Erik Holm, de 56-jarige lijsttrekker van de AfD in een andere oostelijke deelstaat, Mecklenburg-Vorpommern, behaalde daar meer dan 38 procent van de stemmen, ook een record. De AfD is ook daar de nieuwe grote volkspartij. De CDU daarentegen is voor het eerst in haar geschiedenis uit een deelstaatparlement gewipt. De partij heeft in Mecklenburg-Vorpommern de kiesdrempel van 5 procent net niet gehaald.

Maar heus niet alleen in Oost-Duitsland wordt blauw gestemd. Bij de deelstaatverkiezingen van 8 maart 2026 bijvoorbeeld stemden in de zuidwestelijke deelstaat Baden-Württemberg ruim een miljoen kiezers op de AfD. Dat was bijna een op de vijf stemmen. Bij de sensationele verkiezingen op 6 september in de veel kleinere deelstaat Saksen-Anhalt stemde weliswaar bijna de helft van de kiezers (44 procent) op de AfD, maar in absolute aantallen ging het daarbij slechts om 576.037 kiezers, half zoveel als in Baden-Württemberg.

Ook winst voor AfD in West-Duitsland

Uit een enkele weken geleden gehouden peiling van het onderzoeksbureau INSA blijkt dat als er nu Bondsdagverkiezingen zouden zijn, de AfD-kandidaten niet alleen bijna alle Bondsdagkieskringen in het oosten zouden veroveren, maar ook meer dan 70 procent van de kieskringen direct bij de eerste stemronde in het westen. Duitsland als geheel stemt meer op blauwe of conservatieve partijen, omdat de CDU en CSU meelopen met linkse partijen als de SPD, de Groenen en Die Linke.

En hoe reageert de CDU op haar dramatische verkiezingsnederlagen, bijvoorbeeld

die in Mecklenburg-Vorpommern, waarbij de partij op 20 september zelfs voor het eerst de kiesdrempel in een deelstaatparlement niet heeft gehaald? Gezond verstand bij de CDU? Weg met die ondemocratische brandmuur? Denk dat maar niet!

Politiek devies

Zowel de CDU als de SPD, haar coalitiepartner in de Bondsdagregering, weigeren op hun burelen in Berlijn en in de deelstaten simpelweg te erkennen hoe de AfD achter de brandmuur groeit en gedijt, terwijl hun eigen zwart-rode terrein wordt afgefakkeld.

Ze breken liever hun kastelen tot de grond toe af, dan dat ze hun poorten openen. Ze negeren een politiek devies: 'In tijden van crisis bouwen de wijzen bruggen, terwijl dwazen muren bouwen.'

Noordrijn-Westfalen

Dankzij deze politieke blindheid van de gevestigde partijen kan de nieuwe, grote AfD zich ongestoord verder ontwikkelen. Dat zal wel blijken tijdens de eerstvolgende verkiezingen, in 2027 in Noordrijn-Westfalen. Die deelstaat heeft de grootste bevolking van Duitsland. De CDU en de SPD blijven er krimpen, terwijl de AfD sterk groeit.

Bij de deelstaatverkiezingen van 2022 in Noordrijn-Westfalen behaalde de AfD slechts 5,4 procent van de stemmen. In een recente peiling staat de partij al op 22 procent, een verviervoudiging. In de Forsa-peiling van 23 september is de regerende CDU in Noordrijn-Westfalen al gedaald van circa 36 procent naar 29 procent, en de SPD in haar voormalige bolwerk van circa 27 procent naar een schamele 14 procent. Dit betekent dat de AfD nu al op één na de grootste partij is in het industriële Noordrijn-Westfalen.

Bovendien waren er bij de Bondsdagverkiezingen van 2025 in absolute aantallen al meer AfD-stemmers in het westen dan in het oosten. West: 7,21 miljoen AfD-stemmen, Oost: 3,1 miljoen. Dit komt neer op een verhouding van 70 procent West en 30 procent Oost van alle AfD-stemmen bij de vorige Bondsdagverkiezingen.

Onzin dat Oosten pro-Poetin is

En dan is er nog de westerse beschuldiging, vaak door politici en de media geuit, dat het Oosten pro-Poetin is. Dat is onzin, want vooral oudere generaties daar herinneren zich nog dat Vladimir Poetin tot 1989 leiding gaf aan de KGB-post in Dresden, en dat niemand veel op had met de KGB, behalve misschien de kameraden in het Politbureau van de SED, de communistische staatspartij.

Nee, dat angst zaaien voor de Russen, met de botte bijl, dat werkt de Oost-Duitsers echt op de zenuwen. Het is dezelfde methode die de DDR-regering gebruikte om de aandacht af te leiden van haar eigen economische en sociale crisis. Vóór 1989 werd de schuld altijd gelegd bij het oorlogszuchtige imperialisme van de VS en West-Duitsland, niet bij de mislukkingen van het socialisme in het Oostblok.

Maar Oosten moet niets hebben van 'oorlogsbereidheid'

In dit opzicht maakt de huidige Duitse regering zich ook schuldig aan een doorzichtige afleidingsmanoeuvre met haar anti-Ruslandbeleid, omdat zij, net als haar voorgangers onder de bondskanseliers Merkel en Scholz, met haar beleid op veel terreinen – vrede, economie en energie – heeft gefaald. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Johann Wadephul (CDU), suggereert nu dat Rusland 'altijd de vijand van Duitsland zal blijven', en verbrijzelt daarmee voor veel Oost-Duitsers de droom van vrede in Europa – een droom waar Willy Brandt (SPD) en Hans-Dietrich Genscher (FDP) zich zelfs tijdens de Koude Oorlog met hun diplomatie van 'verandering door toenadering' voor hebben ingezet.

De bevolking in het Oosten moet na vier decennia Koude Oorlog niets meer hebben van de 'oorlogsbereidheid' die de Duitse minister van Defensie Boris Pistorius (SPD) eist. Alternative für Deutschland stelt een alternatief voor: dialoog en diplomatie in plaats van confrontatie en boycot.

**__Olaf Opitz__ was ten tijde van de Val van de Muur in 1989 werkzaam voor het Oost-Berlijnse dagblad 'Der Morgen' en na de Duitse eenwording politiek redacteur van het weekblad 'Focus'. Hij is nu columnist van internetmagazine Tichys Einblick en woont afwisselend in Berlijn en Leipzig.*

Vertaling: Willy Hemelrijk

***Wynia's Week** brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. **Doet u (weer) mee?** Hartelijk dank!*